

Social resursnämnd

– granskning av verksamhetsåret 2016

Mars 2017

Social resursnämnd. Granskning av verksamhetsåret 2016
Diarienummer: 0169/16

Stadsrevisionen i Göteborgs Stad
Yrkesrevisorer: Helena Boëthius, Joakim Sebring, Lisa Berlin

www.goteborg.se/stadsrevisionen

Innehållsförteckning

Sammanfattning	4
Granskning av verksamheten	8
Grundläggande granskning	8
Styrning och uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn	9
Intern styrning och kontroll i handläggningen av vissa familjerättsliga frågor	27
Rutiner för utbetalning av ekonomiskt bistånd	36
Uppföljning av kontanthantering	41
Uppföljning av systematiskt brandskyddsarbete	42
Granskning av räkenskaper och bokslut	43
Översiktlig granskning av delårsrapport	43
Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner	43
Uppföljning av granskning av nämndens hantering av leasingtillgångar i WebLisa	44
Granskning av årsbokslut	46
Stadsrevisionens uppdrag och rapportering	48
Språkbruk och revisionstermer	49

Sammanfattning

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande lagar och kommunfullmäktiges mål och riktlinjer samt att räkenskaperna är rättvisande.

Revisorernas uppdrag är att pröva om nämnden sköter verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande samt om nämndens interna kontroll är tillräcklig.

Årets granskning av nämnden omfattar:

- grundläggande granskning
- styrning och uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn
- intern styrning och kontroll i handläggningen av vissa familjerättsliga frågor
- rutiner för utbetalning av ekonomiskt bistånd
- leasingtillgångar
- intern kontroll i redovisningsrutiner
- delårsrapport och årsbokslut
- uppföljning av föregående års rekommendationer.

Granskningen visar på allvarliga brister inom några av de verksamheter som har granskats. Stadsrevisionen gör bedömningen att nämnden inte har sett till att ha en tillräcklig styrning, uppföljning och intern kontroll inom dessa områden.

Stadsrevisionen har i sin granskning av styrning och uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn gjort iakttagelser som visar på brister både vad gäller upphandling, styrning och uppföljning.

Stadsrevisionen bedömer att nämnden i sin upphandling av privata utförare av boenden för ensamkommande barn har brustit i följsamhet mot lagen om offentlig upphandling (LOU) samt policy och riktlinje för upphandling och inköp inom Göteborgs Stad. Nämnden har inte säkerställt att de upphandlingar som gjorts skett i enlighet med tillåtna upphandlingsförfaranden. Vidare har avsteg i förhållande till dokumentationskraven i både LOU och Göteborgs Stads policy för upphandling och inköp gjorts.

Stadsrevisionen bedömer att nämnden inte har säkerställt en tillräcklig styrning i avtalsutformningen med privata utförare av boenden för ensamkommande barn. Avtalen har inte fullt ut baserats på förfrågningsunderlag. Avtalen har inte varit tydliga avseende uppsägning och inte heller innehållit sanktionsmöjligheter vid brister i den levererade tjänsten. Förlängda avtal har inte föregåtts av en dokumenterad utvärdering.

Stadsrevisionen bedömer vidare att social resursnämnd inte har säkerställt en tillräcklig uppföljning av de privata utförarna. Vi noterar att nämnden i och för sig har haft en tät dialog och uppföljning med flera av de privata utförarna men att uppföljningen under en stor del av år 2016 snarare bestått i att ge stöd och råd. Det är synnerligen viktigt att nämndens uppföljning är strategisk och systematisk och därmed lever upp till kraven i föreskrifterna.

Årets granskning visar även att nämnden bör stärka det systematiska kvalitetsarbetet i vissa familjerättsliga frågor. Nämnden bör enligt vår mening fastställa och dokumentera centrala processer samt att egenkontrollerna bör dokumenteras. Socialstyrelsens föreskrift anger tvingande krav vad gäller att dokumentera egenkontroller och att identifiera, beskriva och fastställa de processer i verksamheten som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Avslutningsvis visar granskningen på brister som behöver åtgärdas vad gäller uppföljning och kontroll vid utbetalning av ekonomiskt bistånd.

Mot bakgrund av de brister som framkommit i granskningen riktar stadsrevisionen kritik till social resursnämnd i form av en anmärkning.

Stadsrevisionen lämnar också följande rekommendationer till nämnden (se nästa sida):

Tabell 1: Sammanställning av rekommendationer

Område	Rekommendation
Styrning och uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn	<p>Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att säkerställa följsamhet gentemot lagen om offentlig upphandling samt kommunfullmäktiges riktlinjer och policy för upphandling och inköp.</p> <p>Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att styrning och avtalsutformning med privata utförare av boenden för ensamkommande barn sker enligt gällande lagstiftning och andra föreskrifter och riktlinjer.</p> <p>Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att privata utförare av boenden för ensamkommande barn kontrolleras och följs upp.</p>
Intern styrning och kontroll i handläggningen av vissa familjerättsliga frågor	Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet vid Familjerättsbyrån så att det lever upp till kraven i Socialstyrelsens föreskrift.
Rutiner för utbetalning av ekonomiskt bistånd	<p>Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att tillräckliga underlag finns för beslut om ekonomiskt bistånd och att dessa är aktuella.</p> <p>Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att upprätta dokumenterade rutiner för systematiska kontroller och uppföljning av utbetalning av ekonomiskt bistånd.</p> <p>Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att resultatet av kontroller som genomförs i utbetalningsprocessen dokumenteras och sammanställas så att de kan användas i nämndernas systematiska kvalitetsarbete.</p>
Uppföljning av kontanthantering	Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att regelbundet följa upp att rutinen för kontanthantering följs.

I övrigt bedömer stadsrevisionen att nämnden har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att den interna kontrollen varit tillräcklig.

Vi bedömer även att resultaträkning och balansräkning har upprättats i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed samt att nämnden har följt de bokslutsanvisningar som Göteborgs Stad har gett ut.

Granskning av verksamheten

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande lagar, kommunfullmäktiges mål och riktlinjer samt att räkenskaperna är rättvisande.

Revisorernas uppdrag är att pröva om nämnden sköter verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt om nämndens interna kontroll är tillräcklig.

Granskningen av verksamheten omfattar en grundläggande granskning, som är en översiktlig granskning av nämndens ledning och styrning, flera fördjupade granskningar samt uppföljning av tidigare års granskning.¹

Grundläggande granskning

Den grundläggande granskningen syftar till att översiktligt bedöma nämndens ledning och styrning samt interna kontroll. Det innebär att revisorerna löpande följer nämndens protokoll och handlingar och informerar sig om verksamheten. Granskningen omfattar följande delar:

- följsamhet mot reglemente
- följsamhet mot kommunfullmäktiges budget
- följsamhet mot kommunfullmäktiges regler för budget och uppföljning
- följsamhet mot kommunfullmäktiges riktlinjer för intern kontroll
- styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi
- delegation
- beslutsunderlag
- hantering av särskilda uppdrag från kommunstyrelsen/kommunfullmäktige.

Iakttagelser

Stadsrevisionen har gjort iakttagelser som handlar om att beslut inom familjerätten som är fattade på delegation från stadsdelsnämnderna i vissa fall inte dokumenterats och inte anmälts till stadsdelsnämnderna. Det

¹ Se stadsrevisionens granskningsplan, april 2016

finns mer att läsa om detta på sidan 31 i det avsnitt som handlar om granskning av intern styrning och kontroll i handläggningen av vissa familjerättsliga frågor.

Bedömning

Stadsrevisionens översiktliga bedömning är att nämnden har en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll inom de områden som omfattats av den grundläggande granskningen. Samtidigt finns förbättringsområden vad gäller dokumentation och anmälan av beslut fattade på delegation (läs mer på sidan 34).

Styrning och uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn

Social resursnämnd ansvarar för att ordna hem för vård eller boenden till asylsökande ensamkommande barn.

Utgångspunkter i granskningen

Mottagandet av ensamkommande flyktingbarn under framför allt andra halvåret 2015 och framåt har inneburit stora påfrestningar i form av ökad arbetsbelastning för social resursförvaltning i Göteborgs Stad. För att ordna hem för vård eller boenden till asylsökande ensamkommande barn, har social resursnämnd, utöver att ha etablerat boenden i egen regi, tecknat avtal med ett flertal olika privata utförare av sådana tjänster.

Nämndens ansvar för verksamheten hos privata utförare är densamma som nämndens ansvar för hem för vård eller boende i egen regi. Lagstiftaren har dessutom betonat kommunernas skyldighet att kontrollera och följa upp verksamheten hos privata utförare.² Om så inte sker finns risk för att de ensamkommande barnen far illa. Om nämndens styrning och uppföljning brister, finns även risk för att oseriösa aktörer etablerar sig på marknaden.

Stadsrevisionen har granskat nämndens styrning och uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande flyktingbarn.

Syftet med granskningen är att bedöma om nämnden har en tillräcklig styrning och uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn och ungdomar. Fokus i granskningen har varit upphandling av boenden, styrning i avtalen samt uppföljning av boenden

² Kommunallagen 3 kap. 19 §

för ensamkommande barn och ungdomar. Granskningen har genomförts genom dokumentstudier av bland annat styrande dokument, avtal, rutiner och uppföljningsdokumentation. Vi har också genomfört intervjuer med förvaltningsdirektör, ekonomichef, enhetschef för boende för ensamkommande asylsökande ungdomar, två handläggare på enheten samt föreståndare och/eller chefer för tre privata utförare. Vidare har vi översiktligt gått igenom en handläggares dokumentation på enheten för boende för ensamkommande asylsökande ungdomar.

Revisionskriterier i granskningen är kommunallagen 3,6 och 9 kap., lagen om offentlig upphandling (LOU) och Konkurrensverkets allmänna råd för dokumentation av direktupphandlingar³, riktlinjer för intern kontroll i Göteborgs Stad⁴ samt policy och riktlinje för upphandling och inköp inom Göteborgs Stad.

lakttagelser

Inledningsvis ska det konstateras att mottagandet av asylsökande år 2015 och framåt inneburit stora påfrestningar i form av ökad arbetsbelastning på den offentliga förvaltningen inom såväl statlig som kommunal sektor.

Göteborgs Stad ingick avtal med Migrationsverket om att bli ankomstkommun, från och med den 1 december 2014. Det innebär att staden, genom social resursnämnd, ansvarar för att tillgodose behov av så kallade transitboenden⁵. I samband med den stora ökningen av asylsökande under sommaren och hösten år 2015 behövde därmed nämnden snabbt se till att få fram ett stort antal boenden. Detta gjordes dels genom att starta fler boenden i egen regi men också genom upphandling av flera privata aktörer.

Stadsrevisionen kan konstatera att nämnden själv varit medveten om att de stora påfrestningarna i form av ökad arbetsbelastning också innebar risker avseende styrningen och uppföljningen av de privata utförarna av boenden för ensamkommande barn. Nämnden initierade därför en allmän genomlysning av mottagandet av asylsökande.⁶

³ "Dokumentation av direktupphandlingar" Konkurrensverket januari 2016.

⁴ Riktlinjerna är ersatta med Riktlinjer för styrning, uppföljning och kontroll från och med 1 januari 2017.

⁵ Transitboende är det första boende som erbjuds när en flykting anländer till Sverige. Efter att personen blivit anvisad till en kommun erbjuds asylboende.

⁶ Granskning av höstens flyktingmottagande inom Social Resursförvaltning ur ett juridiskt perspektiv. Rapport av PwC daterad 2016-08-18.

Redovisningen nedan inleds med iakttagelser avseende upphandling för att fortsätta med iakttagelser om styrning och avtalsutformning och avslutas med iakttagelser om uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn.

Upphandling

I detta avsnitt kommer vi först att redogöra för iakttagelser kring upphandlingar som skedde under hösten år 2015. Därefter redovisar vi iakttagelser för år 2016.

Avtal som slöts efter upphandling hösten 2015

Enligt LOU 4 kap. finns fyra tillåtna upphandlingsförfaranden för upphandlingar vars kontraktswärde överstiger tröskelvärdena⁷; öppet förfarande, selektivt förfarande, förhandlat förfarande och konkurrenspräglad dialog. För upphandlingar som understiger tröskelvärdena, finns upphandlingsförfarandena; förenklat förfarande, urvalsförfarande och direktupphandling.⁸ Samtliga upphandlingsförfaranden ska som huvudregel annonseras.

Av Göteborgs Stads policy för upphandling och inköp framgår att det vid direktupphandlingar ska framgå av dokumentationen bland annat om och hur konkurrensen togs tillvara, vilka leverantörer som tillfrågades och hur många som lämnade anbud samt det viktigaste skälet till tilldelning av avtal.

Hösten år 2015 rådde en mycket ansträngd situation i Sverige och flera andra EU-länder då det gällde att ordna boenden åt asylsökande. Situationen föranledde EU kommissionen att utfärda ett särskilt meddelande den 9 september 2015 rörande tillämpningen av upphandlingsregler i samband med ”den aktuella asylkrisen”.⁹ Meddelandet klargjorde att det var möjligt för en upphandlande myndighet att i den rådande situationen och inom ramen för

⁷ Tröskelvärde för upphandlingar av tjänster av kommuner 2015 är 1 806 427 kronor, motsvarande värde för 2016 är: 1 910 323 kronor.

⁸ Se LOU 15 kap. 3 §.

⁹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och Rådet om reglerna för offentlig upphandling i samband med den aktuella asylkrisen. 2015-09-09. Se även Konkurrensverkets meddelande, publicerat 2015-09-15 ”Upphandlingsregler sätter inte stopp för hjälp till flyktingar”.

upphandlingsreglerna använda förhandlat förfarande¹⁰ utan föregående offentliggörande av meddelande om upphandling (annonsering) för att tilldela kontrakt. En förutsättning är dock att de omständigheter som åberopas som skäl för synnerlig brådska inte i något fall får tillskrivas den upphandlande myndigheten. Den upphandlande myndigheten ska också i varje enskilt fall (varje sådan upphandling) kunna motivera varför det har bedömts att synnerlig brådska förelåg. Motiveringen ska visa:

- att omständigheterna varit sådana att den upphandlande myndigheten inte kunnat förutse dem
- att synnerlig brådska gör att övriga upphandlingsförfaranden inte kan användas
- att det finns ett orsakssamband mellan den oförutsedda händelsen och den synnerligen brådskande situationen
- att användning av förhandlade förfaranden utan föregående meddelande om upphandling endast används för att tillgodose omedelbara behov på lämpligt sätt.¹¹

För att få tillgång till fler boendeplatser för ensamkommande barn och ungdomar behövde social resursnämnd på kort tid handla upp flera privata utförare av boenden. I intervjuer framkommer att det fanns ett stort intresse från aktörer på den privata marknaden för att starta den här typen av boenden. Det var flera privata aktörer som på eget initiativ vände sig till förvaltningen för att meddela sitt intresse för att bedriva boenden. Någon annonsering inför upphandlingarna i LOU:s mening genomfördes aldrig utan istället anordnades informationsmöten där de privata aktörer som var intresserade var välkomna att delta. Flera av de privata aktörerna hade enligt uppgift från förvaltningen aldrig tidigare bedrivit den här typen av verksamhet. I oktober färdigställde förvaltningen en kravspecifikation för att använda i upphandlingen. Genom direktupphandlingar riktade mot sådana aktörer tecknades under

¹⁰ Förhandlat förfarande innebär att en upphandlande myndighet förhandlar direkt med anbudsgivare om tilldelning av kontrakt. LOU 4 kap 2 § handlar om förhandlat förfarande med föregående annonsering. Annonsering är huvudregel även vid förhandlat förfarande. LOU 4 kap. 5 § behandlar möjligheten att frångå annonsering vid förhandlat förfarande. Detta är en undantagsregel och det är den upphandlande myndigheten som har bevisbördan för att i efterhand visa att omständigheterna var sådana att regeln var tillämplig.

¹¹ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och Rådet om reglerna för offentlig upphandling i samband med den aktuella asylkrisen. 2015-09-09- Se även Konkurrensverkets meddelande, publicerat 2015-09-15 "Upphandlingsregler sätter inte stopp för hjälp till flyktingar".

andra halvan av år 2015 samt vintern 2016 flera avtal gällande både transitboenden och asylboenden.

Stadsrevisionen har granskat ett av de avtal som slöts hösten 2015 och som sedan reviderades i maj 2016. Ett avtal med Hero Sverige AB som omfattade 65 transitplatser och 30 asylplatser tecknades och gällde från 1 november 2015 till 1 november 2016. Avtalet kunde förlängas med ett år efter uppföljning och utvärdering efter ett år. Ersättningsnivån var baserad på de villkor som staden erhöll från Migrationsverket.¹² Enligt dokumentation¹³ som vi har tagit del av uppgår det sammanlagda kontraktsvärdet, inräknat möjlighet till förlängning, till drygt 127 miljoner kronor.

För att kunna möta det akuta behovet gjordes bedömningen att det var nödvändigt med en direktupphandling¹⁴ av boendeplatser på grund av brådskande synnerliga skäl. Nämndens sammanträde bedömdes inte kunna avvaktas varför ett ordförandebeslut fattades. Beslutet anmäldes till nämnden vid nästkommande sammanträde.

Upphandlingen föregicks inte av någon annonsering. Stadsrevisionen noterar att det i och för sig är sannolikt att det fanns förutsättningar för nämnden att tillämpa undantagsregeln i LOU 4 kap. 5 § 3 st. och upphandla boendeplatser med hjälp av förhandlat förfarande utan föregående annonsering. För att en upphandlande myndighet ska få lov att göra detta krävs emellertid att myndigheten dokumenterar skälen till varför undantagsregeln är tillämplig i det aktuella fallet. Skälen ska också framgå av det upphandlingsprotokoll som enligt LOU 9 kap. 12 § ska upprättas för varje upphandling en upphandlande myndighet genomför. Stadsrevisionen finner att nämnden i det ordförandebeslut som fattades dokumenterade att en direktupphandling behövde genomföras på grund av brådskande synnerliga skäl. Däremot har nämnden inte dokumenterat skälen till varför undantagsregeln var tillämplig i något särskilt upphandlingsprotokoll som krävs enligt LOU 9 kap. 12§.

¹² 1900 kronor per transitplats och dygn samt 1700 kronor per asylplats och dygn. Beträffande de 30 asylplatserna var avtalet att ersättning skulle utgå från den dag boendet stod klart.

¹³ Svar på konkurrensverkets skrivelse 2016-11-29 dnr 705/2016.

¹⁴ Direktupphandling får enligt LOU 15 kap 3 § användas vid upphandlingar som överskrider tröskelvärden i de fall förutsättningarna för förhandlat förfarande utan föregående annonsering som regleras i LOU 4 kap. 5-9 §§ är uppfyllda eller det finns synnerliga skäl.

Nya avtal våren 2016

Den 22 januari ingick social resursnämnd ett avtal med Migrationsverket där staden förband sig att hålla 900 boendeplatser tillgängliga för ensamkommande barn. Överenskommelsen avsåg till största delen platser för asylsökande barn men också ett antal för barn med uppehållstillstånd. Avtalet löpte tillsvidare och hade en uppsägningstid om nio månader. Samtidigt hade behovet av transitplatser minskat då flyktingströmmarna till Sverige börjat avta. Vi har i granskningen sett ett avtal gällande transitplatser som, på grund av minskat behov, sades upp i februari år 2016.¹⁵

Stadsrevisionen har tagit del av två avtal med privata utförare av boenden för ensamkommande barn anvisade till Göteborg (asylplatser) som tillkommit efter direktupphandling under februari och mars år 2016.¹⁶ Av dessa avtal framgår att det råder brist på boendeplatser för asylsökande ensamkommande barn i hela regionen. Såväl boendena inom social resursförvaltning som hos externa leverantörer var fullbelagda. Det framgår vidare att staden hade behov av att få fram 2000 platser för att möta upp behovet för de barn som anvisats till Göteborg samt för att kunna ta hem de cirka 500 ensamkommande barn som anvisats till staden men som var placerade runt om i landet. För att kunna möta behovet gör förvaltningen bedömningen i vart och ett av dessa två avtal att det är nödvändigt med en direktupphandling av boendeplatser på grund av brådskande synnerliga skäl.

Som framgår ovan är nämnden ansvarig som upphandlande myndighet att dokumentera skälen till varför brådskande och synnerliga skäl förelegat och att skälen varit tillräckliga för att frångå LOU:s huvudregel att annonsera upphandlingarna. Stadsrevisionen konstaterar i detta sammanhang att upphandlingsrätten ställer långtgående dokumentationskrav på de upphandlande myndigheterna – inte bara då det gäller rätt att tillämpa olika undantagsregler. Dokumentationskraven gäller såväl större upphandlingar som mindre. Av Göteborgs Stads policy för upphandling och inköp framgår att det vid direktupphandlingar ska framgå av dokumentationen bland annat om och hur konkurrensen togs tillvara, vilka leverantörer som tillfrågades och hur många som lämnade anbud samt det viktigaste skälet till tilldelning av avtal.

¹⁵ Avtalet med Loucabo vård och omsorg omfattande 70 transitplatser.

¹⁶ Avtal med Mercy Housing AB samt Flexi Assistans AB. Båda boenden för ensamkommande barn och ungdomar anvisade till Göteborg.

Så vitt stadsrevisionen kunnat finna i granskningen så har ingen annonsering skett inför upphandlingen av dessa avtal. Vid genomgång av handläggares dokumentation finner stadsrevisionen att det inte heller finns dokumenterat vilka leverantörer som tillfrågades eller hur många som lämnade anbud. Även det viktigaste skälet till tilldelning av avtal saknas i den dokumentation som granskats.

Reviderade avtal våren 2016

I takt med att Migrationsverkets prognoser för antalet asylsökande successivt skrevs ner under våren 2016 valde nämnden att avsluta de flesta avtal och förlänga några få. Behovet av boende för flyktingar hade minskat i synnerhet vad gällde transitboende. Samtidigt var social resursnämnd bunden av det avtal som slutits med Migrationsverket om att tillhandahålla 900 boendeplatser. Trots ett minskat mottagande av flyktingar fanns flera osäkerheter kring hur situationen skulle utvecklas fortsättningsvis. Migrationsverket ska i april år 2016 ha förvarnat kommunerna om att en ökad beredskap under några veckor sommaren 2016 skulle vara nödvändig.¹⁷

Den 25 maj 2016 beslutade nämnden att ge förvaltningsdirektören i uppdrag att revidera fyra avtal gällande boendeplatser för ensamkommande barn och unga, bland annat avtalet med Hero Sverige AB. Som underlag för nämndens beslut upprättade förvaltningen ett tjänstutlåtande daterat den 16 maj 2016 innehållande bilagor med förslag till reviderade avtal. Av tjänstutlåtandet framgår att förvaltningen mot bakgrund av att inflödet av nyanlända/asylsökande minskat markant under våren 2016 ansåg att avtalen med externa leverantörer av boendeplatser måste revideras. Syftet med revideringarna var att dels anpassa mängden boendeplatser och dels att anpassa boendenas karaktär för målgruppens behov. När det gäller det avtal som nämnden hade med Hero Sverige AB så undertecknades ett reviderat avtal av nämndens ordförande dagen efter nämndsammanträdet den 26 maj 2016. Leverantören undertecknade å sin sida avtalet den 8 juni 2016. Enligt dokumentation¹⁸ som stadsrevisionen tagit del av bedömer förvaltningen att det maximala värdet för kontraktet uppgår till knappt 125 miljoner kronor. Då nämnden betraktade påtecknande av avtalet som verkställande av nämndens beslut att revidera avtalet så har det inte heller återrporterats till nämnden som ett beslut.

¹⁷ Anledningen var att id-kontrollerna vid mellan Sverige och Danmark eventuellt skulle komma att upphöra under två veckor.

¹⁸ Svar på konkurrensverkets skrivelse 2016-11-29 dnr 705/2016.

Kunskap om upphandling

Enligt stadens riktlinjer för intern kontroll i Göteborgs Stad ansvarar ledningen och cheferna för verksamheten, dess mål och därmed förknippade risker. Vidare ansvarar ledning och chefer för att upprätthålla ett effektivt system för intern styrning och kontroll. I detta ligger att följa och upp och kontrollera verksamheten i syfte att upptäcka brister och förhindra felaktigheter. Varje nämnd och styrelse i Göteborgs Stad ansvarar för att upphandlingsverksamheten sköts i överensstämmelse med lag, annan författning och Göteborgs Stads policy för upphandling och inköp.

Förutom stadens riktlinjer och policy för upphandling och inköp finns också i förvaltningen en inköpshandbok daterad 3 juni 2016¹⁹ som närmare reglerar hur upphandling ska gå till. Av handboken framgår att då upphandlingar är juridiskt komplicerade och kräver specialistkompetens så ska alltid inköpssamordnaren i förvaltningen kontaktas för stöd och hjälp.

Direkt berörda tjänstepersoner inom social resursförvaltning har till stadsrevisionen uppgivit att de saknade tillräcklig kunskap och kompetens om upphandlingsreglerna. Enligt uppgift från förvaltningen har förvaltningsdirektören gett muntliga instruktioner till alla chefer i förvaltningsledningen om att upphandlingar ska stämmas av med Göteborgs Stads upphandlingsbolag och juridisk expertis. I intervjuer uppges att förvaltningen har efterfrågat expertkunskap från Göteborgs Stads upphandlingsbolag och stadsjurister men enligt egen utsago inte erhållit det i önskvärd omfattning. Nämnden har inte på annat sätt sökt upphandlingsstöd efter det. Enligt uppgift till stadsrevisionen fick chefen för Tillståndsenheten under våren 2016 ett utökat uppdrag att som förvaltningens jurist stödja förvaltningen i avtals- och juridiska frågor. Beträffande de avtal som tecknades under våren så har enligt vad som sagts till stadsrevisionen inga frågor om avtalens lämplighet eller konstruktion ställts till förvaltningens jurist. Stadsrevisionen har inte kunnat verifiera lämnade uppgifter.

Stadsrevisionen kan konstatera att nämnden under hösten 2016 har anställt en jurist för stöd i bland annat avtalshantering. En plan för skärpt systematik och kontroll vid avtalshantering har också tagits fram på ekonomiavdelningen. En särskild avtalscontroller har utsetts på ekonomiavdelningen. Nämndens internkontrollplan för år 2017 innehåller

¹⁹ Inköpshandbok – gemensam för stadsdelarna och social resursförvaltning daterad 2016-06-03.

också kontrollåtgärder i syfte att hantera risker för att lagar och regler samt styrande dokument för inköp, upphandling och avtalshantering inte följs.

Eventuellt jävsförhållande

Enligt kommunallagen 6 kap. 25 § är en anställd jävig om det i övrigt finns någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet till hans eller hennes opartiskhet i ärendet. En förtroendevald eller en anställd som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte lov att delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Bland de förhållanden som konstituerar jäv finns bland annat: att saken ärendet gäller rör personen ifråga eller om ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för denne eller närstående till denne. En person som är medveten om omständigheter som kan utgöra jäv är också skyldig att meddela nämnden detta. Policy och riktlinjer för upphandling och inköp inom Göteborgs Stad hänvisar också till jävsbestämmelser enligt lag för anställda och förtroendevalda i kommunen. Nämnden har vidare en riktlinje för hantering av bisyssla och jäv och dessutom framgår det av förvaltningens inköpshandbok vad som gäller vid eventuellt jäv i samband med inköp.

Stadsrevisionen finner i granskningen att handläggaren som ansvarade för att ta fram tjänsteutlåtandet för det andra avtalet med den privata utföraren Hero Sverige AB sade upp sig från sin tjänst vid förvaltningen den 17 juni 2016, det vill säga endast ungefär tre veckor efter det att avtalet tecknades. Kort därefter påbörjade handläggaren en chefsanställning hos samma privata utförare. Handläggaren meddelade inte nämnden att risk för jäv förelåg i samband med framtagandet av avtalet. Granskningen har inte kunnat visa att någon annan tjänsteperson inom förvaltningen kände till att risk för jäv förelåg.

Nämnden har med hjälp av konsult gjort en kartläggning av förvaltningens mellanhanden med Hero Sverige AB²⁰. Nämnden har även gjort en anmälan till Åklagarmyndighetens riksenhet mot korruption.²¹

²⁰ Rådgivningsrapport Kartläggning av Social Resursförvaltning mellanhanden med Hero Sverige AB, daterad november 2016.

²¹ Enligt myndighetens beslut den 8 februari 2017 har förundersökningarna om brottsmisstanke lagts ned.

Stadsrevisionen kan också konstatera att nämnden under hösten 2016 har vidtagit ett antal åtgärder i syfte att stärka den interna styrningen och kontrollen vad gäller jäv.

Nämnden har gett förvaltningsdirektören i uppdrag att säkerställa att alla anställda har kunskaper om jäv och korruption.²² Exempelvis har ett utbildningsmaterial om bisyssla, jäv och mutor tagits fram och ska gås igenom i alla ledningsgrupper samt på arbetsplatsträffar. Checklistor för introduktion av nya chefer ska enligt uppgift uppdateras. Stickprov kommer att göras efter sommaren 2017.

I internkontrollplan för år 2017 finns också kontrollåtgärder i form av förebyggande åtgärder och kontroll av att styrande dokument för bisyssla, mutor och jäv följs. Förvaltningsdirektören rapporterar löpande till nämnden statusen för de åtgärder som vidtagits.

Styrning och avtalsutformning

Enligt Konkurrensverket ska avtal bland annat baseras på innehållet i ett förfrågningsunderlag. Alla privata leverantörer som var intresserade av att teckna avtal för boenden för ensamkommande flyktingbarn har erhållit en kravspecifikation av social resursförvaltning. Stadsrevisionen kan konstatera att nämnden i avtalen har bundit upp de privata utförarna att följa väsentliga krav i lagstiftning och föreskrifter som gäller för hem för vård eller boende (HVB).

Däremot framkommer i granskningen att avtalen inte fullt ut baseras på hela kravspecifikationen. Enligt uppgifter som lämnats i intervjuer till stadsrevisionen har inte alla de krav som finns i specifikationen utgjort bedömningsunderlag eller kontrollerats innan avtal tecknades. Exempel på kontroller som genomfördes var kompetenskrav för föreståndare och lokalinspektion för alla privata utförare. Enligt uppgift i våra intervjuer så begärde förvaltningen in uppgifter om personalens utbildning och erfarenhet, referensuppdrag och huruvida den privata utföraren hade tecknat kollektivavtal men uppgifterna verifierades inte. Vidare begärdes inte brandskyddsdokument in av alla privata utförare.

Stadsrevisionen finner också att granskade avtal innehåller otydligheter bland annat avseende uppsägning. I avtalen saknas även sanktionsmöjligheter mot leverantören vid brister i den levererade tjänsten.

²² Protokoll social resursnämnd 2016-10-26 § 270 dnr 0218/16.

I Göteborgs Stads policy för upphandling och inköp framgår att särskild hänsyn ska tas till FN:s barnkonvention i kraven vid inköp. Det framkommer i våra intervjuer att barnperspektivet och omsorgen av barnen varit det som först och främst beaktats i upphandlingen med privata leverantörer. Av omsorg gentemot barnen har handläggarna i första hand gett de privata utförarna stöd och råd under pågående upphandling.

I intervjuer uppges att på grund av den pressade arbetssituationen var ansvariga medarbetare mer inriktade på att snabbt få fram boenden för att undvika att barn och unga inte fick tak över huvudet. Därmed inriktades bedömningen av leverantörer på huruvida respektive boende överhuvudtaget var ett bra ställe att placera barn på. Detta ledde, enligt uppgift i våra intervjuer, till att varje krav i kravspecifikationerna inte säkerställdes. Förvaltningen menar också att avtalen som slöts blev bättre över tid under hösten år 2015. Det har också framkommit i granskningen att flera av de privata aktörerna var oerfarna på området och aldrig tidigare hade bedrivit boenden av detta slag. Det bidrog också till att social resursförvaltning ägnade mycket tid till att snarare stödja än styra utförarna.

I granskade avtal som tecknats hösten år 2015 anges att det finns möjlighet att förlänga avtalen med ett år efter det att uppföljning och utvärdering gjorts efter ett år. Stadsrevisionen har tagit del av tre sådana uppföljningar från år 2016. Dokumentationen av uppföljningen har skett enligt särskild mall. Uppföljningar har dock inte gjorts för samtliga avtal som nämnden har ingått. Beträffande det avtal som tecknades i maj år 2016 med den privata utföraren Hero Sverige AB – som i sig innebär en förlängning av avtalstiden – föregicks inte det av någon form av dokumenterad utvärdering från nämndens sida vilket enligt det första avtalets utformning var en förutsättning.

Uppföljning av privata utförare av boenden

Enligt kommunallagen 6 kap. 7 § ska nämnderna var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Om en kommun anlitar en privat utförare för en viss uppgift som annars skulle ha utförts i egen regi har kommunen kvar huvudmannaskapet. Kommunen har därigenom också kvar det övergripande ansvaret för verksamheten och ska se till att den anlitade privata utföraren uppfyller de bestämmelser som gäller för verksamheten. Kommunallagen 3 kap. § 19 anger att en förutsättning för att nämnden ska kunna fullgöra sitt ansvar för verksamheten i de fall kommunen lämnat över vården av en

kommunal angelägenhet till en utomstående entreprenad, är att nämnden har möjlighet att kontrollera och följa upp verksamheten. Kravet på kontroll och uppföljning innebär, enligt Prop. 2013/14:118, att kommunerna ska bedriva ett strategiskt och systematiskt arbete kring hur de följer upp och i praktiken kontrollerar sina privata utförare. I detta ligger inte bara att formulera tydliga krav i förfrågningsunderlag och avtal, utan även att reglera hur den konkreta uppföljningen ska ske.

Som nämnts tidigare innebar den höga arbetsbelastningen på förvaltningen att kravet på kontroll och uppföljning först började uppmärksammas under sen vår 2016. Innan dess handlade det enligt intervjuade tjänstepersoner mer om att genom dialog ge de privata utförarna stöd i syfte att barnen skulle få fungerande boenden. Då det i dialogen med de privata utförarna framkommit kvalitetsbrister har åtgärden varit fortsatt stöd och råd via samtal.

Stadsrevisionen konstaterar att det under en del av år 2016 saknades en enhetlig struktur för hur uppföljningen skulle ske och vad som skulle dokumenteras. Mallar och checklistor för uppföljning utarbetades och tillsynsblanketten användes för första gången i juni år 2016. Vid tiden för vår granskning hade dessa inte fullt ut implementerats och börjat användas på ett strategiskt och systematiskt sätt. I vår granskning har vi sett exempel på att dokumentation har skett men att det har varit upp till respektive handläggare hur dokumentationen såg ut. Stadsrevisionen noterar dock att uppföljning/tillsyn på boenden har genomförts och dokumenterats enligt särskild mall under senare delen av hösten år 2016.

Enligt stadens policy för upphandling och inköp ska förvaltningar och bolag vid upphandlingar kontrollera leverantörens seriositet i syfte att motverka osund konkurrens. Sådan kontroll ska även ske löpande, exempelvis avseende betalning av skatter och avgifter, under avtalstiden. Granskningen visar att det inte har genomförts någon löpande kontroll avseende leverantörens seriositet under avtalstiden. De privata utförarnas egenkontroll har inte heller följts upp.

I avtalen med de privata aktörerna framgår att utvärdering av avtal ska ske efter ett halvår. Som tidigare konstaterats har detta endast skett i tre fall. Två av de uppföljningar som har gjorts leder till bedömningen att avtalen ska sägas upp.²³ För det tredje avtalet²⁴ som följts upp är

²³ Detta gäller avtalen med Vesta Community (tidigare Navet) samt We Do Care.

²⁴ Detta gäller avtalet med Individida City.

bedömningen att det antingen ska sägas upp eller omförhandlas. Av granskad dokumentation framkommer att avtalet senare sägs upp från och med den 31 mars 2017.²⁵ Uppsägningarna sker främst på grund av minskat behov.

Bedömning

I följande avsnitt redogör vi för stadsrevisionens bedömningar. Vi inleder med en bedömning av upphandlingsförfarandet följt av bedömning av eventuellt jävsförhållande. Därefter redovisar vi våra bedömningar avseende styrning, avtalsutformning och uppföljning. Vi avslutar med en sammanfattande bedömning.

Upphandling

När det gäller de upphandlingar som genomfördes under hösten år 2015 noterar stadsrevisionen att dessa inte föregicks av annonsering. Samtidigt är det rimligt att utgå från att nämnden hade rätt att tillämpa undantaget från regeln i och med EU-kommissionens meddelande från september. Enligt stadsrevisionens bedömning borde nämnden ha dokumenterat att regeln var tillämplig på ett tydligare sätt. Av LOU 9 kap. 12 § framgår att skälen för undantagets tillämplighet ska anges i protokollet som upprättas för upphandlingen. Det har såvitt vi kunnat se inte skett. Detta innebär avvikelser mot dokumentationskraven i LOU samt kraven för att få lov att använda sig av förhandlat förfarande utan föregående annonsering alternativt direktupphandling med stöd av synnerliga skäl.

När det gäller bedömning av de upphandlingar som resulterade i två avtal i februari respektive mars 2016 anför nämnden också att dessa behöver göras genom direktupphandling på grund av synnerliga brådskande skäl.²⁶ Stadsrevisionen finner att inte heller dessa upphandlingar föregicks av någon annonsering. I de tjänsteutlåtanden som låg till grund för de upphandlingar som gjordes i februari och mars 2016 finns en hänvisning till att situationen är brådskande och att direktupphandlingar därför behövde göras. Stadsrevisionen finner dock ingen motivering till varför nämnden har rätt att tillämpa undantaget om att frånga annonsering. Det är stadsrevisionens bedömning att nämnden även för dessa avtal borde dokumenterat motiveringen till att de hade rätt att tillämpa undantaget till huvudregeln om annonsering. Av LOU 9 kap. 12

²⁵ Tjänsteutlåtande Utfärdat 2016-11-14 Dnr 0841/16. Rapport över uppsägningar av antalet boendeplatser i privata entreprenader för ensamkommande barn.

²⁶ Tjänsteutlåtande utfärdat 2016-01-28, diarienummer 0125/16. Tjänsteutlåtande utfärdat 2016-02-24 diarienummer 0126/16.

§ framgår att skälen för undantagets tillämplighet ska anges i protokollet som upprättas för upphandlingen. Det har såvitt vi kunnat se inte skett.

Vidare saknas dokumentation som visar vilka leverantörer som tillfrågades eller hur många som lämnade anbud. Även det viktigaste skälet till tilldelning av avtal saknas i den dokumentation som granskats. Stadsrevisionen bedömer att nämnden inte sett till att ta tillvara konkurrensen. Sammantaget innebär dessa brister att nämnden har brutit mot dokumentationskraven i LOU samt kraven för att få lov att använda sig av förhandlat förfarande utan föregående annonsering alternativt direktupphandling med stöd av synnerliga skäl. Vidare gör stadsrevisionen bedömningen att bristerna innebär avsteg mot Göteborgs Stads policy för upphandling och inköp.

Det avtal som tecknas med leverantören Hero Sverige AB i maj 2016 benämns av nämnden som ett reviderat avtal. Det skulle också kunna hävdas att detta avtal inte utgör ett nytt kontrakt i upphandlingsrättslig mening utan just en revidering av ett befintligt kontrakt. Följaktligen skulle det då innebära att någon ny upphandling inte skulle behöva göras och därmed inte heller någon annonsering.

Stadsrevisionen konstaterar dock att det finns begränsade möjligheter att lagligen förändra tilldelade kontrakt ur upphandlingsrättslig synvinkel. Ur avtalsrättslig synvinkel kan alltid två samtyckande avtalsparter omförhandla ett löpande avtal och därigenom träffa ett nytt avtal. Ur upphandlingsrättslig synvinkel kan en upphandlande myndighet sällan göra samma sak utan att bryta mot gällande regler.

Utgångspunkten för vad som är upphandlingsrättsligt tillåtet härleds till LOU 1 kap. 9 § och de upphandlingsrättsliga principerna. Av rättspraxis kopplat till detta framgår att ändringar av ett ingånget avtal som innebär förändrade villkor kan komma att ses som ett nytt kontrakt. Ett nytt kontrakt ska upphandlas via något av de tillåtna upphandlingsförfarandena – gör det inte det föreligger det en otillåten upphandling. Avgörande är om de förändrade villkoren kan anses vara en väsentlig förändring eller inte i rättslig mening. Faktorer som ansetts innebära väsentliga förändringar innefattar förändrat tillämpningsområde, förändrat tjänsteinnehåll, förändrade priser och liknande. En slutsats som kan dras av rättspraxis är att domstolarna har en mycket restriktiv syn på möjligheterna att göra förändringar i ingångna kontrakt.²⁷ Vissa kompletteringar av befintliga tjänstekontrakt kan vara tillåtna med stöd

²⁷ Jfr Lagen om offentlig upphandling – En kommentar, Rosén Andersson m fl. uppl. 1:1 s. 85f.

av LOU 4 kap. 8 §. I dessa fall handlar det dock snarast om begränsade kompletteringar av tidigare upphandlat kontrakt från den leverantör som tilldelats kontraktet.

Sammantaget menar vi att det därför föreligger risk för att ingåendet av det andra avtalet vid en rättslig prövning skulle bedömas utgöra en ny upphandling. Denna skulle då hanterats som en sådan av nämnden, vilket inte gjorts. Det framstår inte heller som troligt att nämnden inom ramen för en rättslig prövning kunnat hävda att undantag från annonseringsskyldighet gällt med hänvisning till synnerlig brådska enligt vad som anförts ovan. Detta skulle då innebära att slutandet av det andra avtalet (revideringen) riskerar att bedömas ha skett i strid med LOU och därmed riskerar vara en otillåten upphandling.

De avvikelser en upphandlande myndighet gör från LOU innebär alltid en legal risk. Den upphandlande myndigheten kan dels bli skyldig att betala skadestånd enligt LOU 16 kap. 20 §. Dels kan myndigheten också bli skyldig att betala upphandlingsskadeavgift enligt LOU 17 kap.²⁸

Stadsrevisionen noterar i sammanhanget att konkurrensverket inlett ett tillsynsärende mot nämnden för att klargöra om LOU överträtts.

Avslutningsvis bedömer stadsrevisionen att nämnden vidtagit flera åtgärder i syfte att stärka den interna styrningen och kontrollen och för att säkerställa kompetensen kring upphandlingsfrågor i förvaltningen. Stadsrevisionen vill poängtera vikten av att nämnden ser till att det i samband med upphandlingar säkerställs att personer med särskild kompetens konsulteras.

Bedömning av hur nämndens beslut utformades

Förutom att stadsrevisionen gör bedömningen att revideringen av avtalet med Hero Sverige AB vid en rättslig prövning sannolikt skulle bedömas utgöra en ny upphandling så menar vi också att nämndens beslut att revidera avtalet är otydligt så som det är formulerat i nämndens protokoll.

Nämnden menar att anledningen till att beslutet inte anmälts till nämnden har att göra med att det handlar om verkställighet i kommunalrättslig mening. Stadsrevisionen menar att det utifrån hur protokollet är utformat är tveksamt om beslutet kan bedömas vara verkställighet. Verkställighet innebär normalt sett att ett fattat nämndbeslut genomförs av

²⁸ Upphandlingsskadeavgift beslutas av allmän förvaltningsdomstol efter ansökan av konkurrensverket.

förvaltningschef eller person underställd denne. Verkställighet måste också ske inom ramen för ”verkställarens” befogenhet, det vill säga rätt att företräda/binda nämnden i sådana fall då verkställigheten innefattar exempelvis ett slutande av avtal med en leverantör.

Enligt nämnden innebar beslutet om att ge förvaltningsdirektören i uppdrag att revidera avtalet att bilagt avtalsförslag skulle användas vid avtalsslutandet med leverantören. Genomförandet av själva avtalsslutandet skulle därmed kunna utgöra verkställighet i kommunalrättslig mening så vitt den som hanterar det gör så inom sin befogenhet. Av beslutet framgår dock inte att uppdraget till förvaltningsdirektören också innefattar en sådan utökad befogenhet som krävs för att denne ska kunna påteckna det reviderade avtalet för nämndens räkning. Istället är det ordföranden som påtecknar avtalet. Men beslutet innefattar inte heller något uppdrag till nämndens ordförande att slutföra en verkställighet av nämndens beslut genom att påteckna det reviderade avtalet. Stadsrevisionen menar därför att nämndens beslut att revidera avtalen skulle ha utformats på ett tydligare sätt för att hanteringen av ärendet därefter skulle kunna utgöra verkställighet.

Bedömning av eventuellt jävsförhållande

Stadsrevisionen gör bedömningen att det finns risk för att kommunallagens regler rörande jäv inte har följts i handläggningen av det andra avtal som tecknas med leverantören Hero Sverige AB. Av vad som framkommit i granskningen framstår det som troligt att jäv skulle föreligga för ansvarig handläggare vid beredningen av ärendet att ta fram det andra avtalet. Om det förelegat jäv enligt någon av kommunallagens jävsgrunder har handläggaren varit skyldig att anmäla detta. Det finns ingenting i granskningen som tyder på att nämnden och förvaltningen känt till omständigheter som indikerar jäv i det specifika fallet i samband med att revideringen av avtalet görs. Skulle detta varit känt borde förvaltningen omedelbart skiljt handläggaren från all beredning av ärenden som berörde Hero. Oavsett om det varit känt eller inte borde handläggaren själv anmält risk för jäv. Det framstår i efterhand som osannolikt att i vart fall handläggaren själv inte varit medveten om att jävsrisk förelåg i maj 2016.

Det är nämndens ansvar att se till att lagar och regler kring jäv är kända och tillämpas i förvaltningen. Stadsrevisionen gör bedömningen att nämnden sedan frågan blev känd har vidtagit relevanta åtgärder i syfte att öka kunskapen om regler kring jäv.

Bedömning styrning, avtalsutformning och uppföljning

Enligt kommunallagen 3 kap. 19§ samt prop. 2013/14:118 sidan 49 så innebär kravet på kontroll och uppföljning att kommunerna och landstingen ska bedriva ett strategiskt och systematiskt arbete kring hur de följer upp och i praktiken kontrollerar sina privata utförare. I detta

ligger inte bara att formulera tydliga krav i förfrågningsunderlag och avtal, utan även att reglera hur den konkreta uppföljningen ska ske.

Stadsrevisionen bedömer att nämnden har genomfört viss uppföljning av de privata utförarna men att den under större delen av året inte varit strategisk och systematisk på det sätt som avses i ovan angivna bestämmelser. Nämnden har därmed inte säkerställt en tillräcklig styrning och uppföljning av de privata utförarna av boenden för ensamkommande barn.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis ska det poängteras att social resursnämnd stått under mycket stor press med en kraftigt ökad arbetsbelastning under både senare delen av 2015 och delar av 2016. Social resursnämnd hade uppdraget att se till att alla de tusentals ensamkommande barn och ungdomar som kom till Göteborg fick plats på boenden vilket nämnden också genomförde.

Samtidigt har stadsrevisionen i sin granskning gjort iakttagelser som leder till bedömningen att social resursnämnds styrning och uppföljning av privata aktörer av boenden för ensamkommande barn uppvisar flera brister både vad gäller upphandling, styrning och uppföljning.

När det gäller *upphandling* är det stadsrevisionens bedömning att:

- nämnden har inte säkerställt att de upphandlingar som gjorts skett i enlighet med tillåtna upphandlingsförfaranden
- nämnden inte har sett till att formellt i ett upphandlingsprotokoll motivera och dokumentera undantaget från huvudregeln beträffande att tillämpa annonsering vid upphandling
- nämnden inte har sett till att det dokumenterats vilka leverantörer som tillfrågats, hur många som lämnat anbud vid upphandling eller det viktigaste skälet till tilldelning av avtal.

Stadsrevisionen bedömer att den granskade verksamhetens upphandling av privata utförare av boenden för ensamkommande barn brister vad gäller följsamhet mot lagen om offentlig upphandling (LOU) och policy och riktlinje för upphandling och inköp i Göteborgs Stad. Mot bakgrund av ovanstående lämnar stadsrevisionen följande rekommendation:

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att säkerställa följsamhet gentemot lagen om offentlig upphandling samt kommunfullmäktiges riktlinjer och policy för upphandling och inköp.

När det gäller *styrning och avtalsutformning* är det stadsrevisionens bedömning att:

- nämnden inte har sett till att avtal med privata leverantörer baserats på förfrågningsunderlag
- nämnden inte har sett till att avtalen med privata utförare varit tydliga avseende uppsägning och inte heller innehållit sanktionsmöjligheter vid brister i den levererade tjänsten
- nämnden inte har sett till att förlängda avtal föregåtts av en dokumenterad utvärdering.

Stadsrevisionen bedömer att nämnden inte har säkerställt en tillräcklig styrning i avtalsutformning med privata utförare av boenden för ensamkommande barn. Mot bakgrund av ovanstående lämnar stadsrevisionen följande rekommendation:

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att styrning och avtalsutformning med privata utförare av boenden för ensamkommande barn sker enligt gällande lagstiftning och andra föreskrifter och riktlinjer.

När det gäller *uppföljning* av privata utförare av boenden är det stadsrevisionens bedömning att:

- nämnden inte har sett till att avtalen med de privata aktörerna utvärderats
- nämnden inte har sett till att kravet på kontroll och uppföljning av privata utförare följts fullt ut.

Stadsrevisionen bedömer att social resursnämnden inte har säkerställt en tillräcklig uppföljning av privata utförare av boenden för ensamkommande barn. Vi noterar att nämnden i och för sig har haft en tät dialog och uppföljning med flera av de privata utförarna men att uppföljningen under en stor del av år 2016 snarare består i att ge stöd och råd. Det är synnerligen viktigt att nämndens uppföljning är strategisk och systematisk och därmed lever upp till kraven i föreskrifterna. Om så inte sker finns risk de anlitade privata utförarna inte uppfyller de bestämmelser som gäller för verksamheten. Mot bakgrund av detta lämnar stadsrevisionen följande rekommendation:

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att privata utförare av boenden för ensamkommande barn kontrolleras och följs upp.

När det gäller nämndens hantering av beslutet att ge förvaltningsdirektören i uppdrag att revidera ingångna avtal är det

stadsrevisionens bedömning att beslutet är otydligt formulerat. Stadsrevisionen vill därför betona vikten av att nämnden ser över utformandet av beslut i protokoll.

Intern styrning och kontroll i handläggningen av vissa familjerättsliga frågor

Social resursnämnd ansvarar för handläggning av ärenden inom familjerättsområdet. Uppgifterna är inom nämnden placerade hos Familjerättsbyrån.

Utgångspunkter i granskningen

Stadsrevisionen konstaterar att ärendemängderna har ökat på Familjerättsbyrån och att Familjerättsbyrån har haft en för verksamheten hög personlörlighet. Nämnden har tidigare angett att Familjerättsbyrån är i behov av resursförstärkning och att det finns svårigheter att leva upp till lagkrav och att vissa kötider ökar. Familjerättsbyrån har fått budgetförstärkning. Verksamheten har dock haft svårigheter att rekrytera personal vilket resulterat i en del vakanser under året.

Handläggningen av frågor om vårdnad, boende och umgänge är ett riskutsatt område. Både barn och vårdnadshavare är i frågor om vårdnad, boende och umgänge i beroendeställning till nämnden. Detta ställer höga krav på kompetens, rättssäkerhet och intern styrning och kontroll.

Stadsrevisionen har granskat den interna styrningen och kontrollen i nämndens handläggning av vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge. De ärendeslag som har omfattats av vår granskning är utredningsförfarandet, samarbetssamtal och umgängesstöd.

Syftet med granskningen är att bedöma om nämnden har en tillräcklig intern styrning och kontroll i handläggningen av vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge. Stadsrevisionen har intervjuat Familjerättsbyråns enhetschef, en gruppchef samt 13 handläggare. Vi har granskat rutiner och dokumentation samt gjort vissa stickprov.

Revisionskriterier i granskningen är huvudsakligen kommunallagen 6 kap. 7 §, Socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete och Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2012:4) om socialnämndens ansvar för vissa frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Iakttagelser

Redovisningen inleds med iakttagelser om det systematiska kvalitetsarbetet för att fortsätta med iakttagelser om de tre ärendeslag vi har granskat och avslutas med iakttagelser om personalens kompetensutveckling.

Processer och aktiviteter

Nämnden ansvarar enligt SOSFS 2011:9 4 kap. 2-4 §§ för att fastställa de processer i verksamheten som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet och identifiera de aktiviteter som ingår i varje process.²⁹ Arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet ska dokumenteras.

Göteborgs Stad har fastställt ett antal gemensamma processer i stadens ledningssystem. Socialtjänstprocessen är en av dessa processer. Stadsrevisionen konstaterar att den gemensamma socialtjänstprocessen inte är anpassad till det uppdrag och de processer som finns inom Familjerättsbyrån.

Stadsrevisionen finner att det inte finns några fastställda och dokumenterade processer inom Familjerättsbyrån vad gäller uppdraget att genomföra utredningar enligt föräldrabalken 6 kap. 19 §, samarbetsamtal eller att tillhandahålla umgängesstöd.

Rutiner

Nämnden ansvarar för att för varje aktivitet i processerna utarbeta och fastställa de rutiner som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet. Rutinerna ska, enligt SOSFS 2001:9 4 kap. 4 § beskriva ett bestämt tillvägagångssätt för hur en aktivitet ska utföras och ange hur ansvaret för utförandet är fördelat i verksamheten. Rutinerna ska vara dokumenterade.

Stadsrevisionen finner att det i verksamheten finns en utredningsmall i it-stödet Treserva (utredningar enligt föräldrabalken 6 kap. 19 §) som enligt verksamheten fungerar som checklista för utredningens utförande och innehåll. Det finns ingen separat dokumenterad rutin för själva utredningsförfarandet. Verksamheten uppger att Socialstyrelsens handbok

²⁹ Socialstyrelsens handbok om SOSFS 2011:9 anger: "Föreskrifterna och de allmänna råden gör ingen skillnad på till exempel huvudprocesser, delprocesser, administrativa processer, kärnprocesser, ledningsprocesser. Den som bedriver verksamheten avgör hur processerna definieras och benämns. Det viktiga är att det är tydligt att processerna och rutinerna är användbara för att den som bedriver verksamheten ska kunna utveckla och säkra verksamhetens kvalitet."

erbjuder god praktisk vägledning.³⁰ Stadsrevisionen konstaterar att det finns dokumenterade rutiner för handläggningen av umgängesstöd och samarbetsamtal.

På Familjerättsbyrån finns en verksamhetshandbok. Av stadsrevisionens intervjuer framgår, i ett bredare perspektiv, att verksamhetshandboken inte är helt aktuell och att den inte används på ett systematiskt sätt. Det vill säga att våra intervjupersoner uppger att enskilda rutiner är svåra att hitta, att enskilda handläggare har egna rutiner och att alla rutiner därför inte är gemensamma för all personal med samma uppgifter.³¹

Egenkontroller

Nämnden ansvarar enligt SOSFS 2011:9 5 kap. 2 § för att verksamheten utövar egenkontroll. Egenkontrollen ska göras med den frekvens och i den omfattning som krävs för att kunna säkra verksamhetens kvalitet. Arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet ska dokumenteras. Socialstyrelsens handbok anger att dokumentationskravet omfattar egenkontrollerna, men inte hur dokumentationen ska utformas.

Stadsrevisionen konstaterar att det vid Familjerättsbyrån genomförs egenkontroller av verksamhetens kvalitet för de tre aktuella ärendeslagen. Exempel på väsentliga egenkontroller är den ärendegenomgång som gruppchef ska ha två gånger varje år med varje handläggare.³² Metodhandledning genomförs löpande i verksamheten. Handläggarna har även kontinuerlig extern handledning. Gruppchef läser och kvalitetssäkrar alla utredningar enligt föräldrabalken 6 kap. 19 §. Gruppchef uppger även att stickprov tas av handläggarnas dokumentation inför medarbetarsamtalen.

Stadsrevisionen har efterfrågat Familjerättsbyråns rutiner för egenkontroll gällande utredningar, samarbetsamtal och umgängesstöd. Vi finner att det inte finns några dokumenterade rutiner för de egenkontroller som utförs i verksamheten och som rör kvaliteten i utredningar, samarbetsamtal och umgängesstöd.

³⁰ Socialstyrelsen (2012) *Vårdnad, boende och umgänge. Handbok – stöd för rättstillämpning och handläggning inom socialtjänstens familjerätt.*

³¹ I Familjerättsbyråns årsrapport 2016 lyfts som en risk att det finns brist på kända rutiner vilket kan leda till att arbetet utförs ostrukturerat samt påverka rättssäkerheten.

³² Av våra intervjuer framgår att ärendegenomgångar inte fullt ut har genomförts på detta sätt. Enligt uppgift har det förklarats av hög arbetsbelastning.

Stadsrevisionen har även efterfrågat om det finns någon dokumentation över resultatet av de egenkontroller som utförs i verksamheten och som rör kvaliteten i utredningar, samarbetsamtal och umgängesstöd. Vi finner att det inte finns någon sådan dokumentation, utöver det som dokumenteras vid medarbetarsamtalen.

Förbättringsarbete för att utveckla verksamhetens kvalitet

Nämnden ansvarar för att inkomna rapporter, klagomål och synpunkter sammanställs och analyseras för att kunna se mönster eller trender som indikerar brister i verksamhetens kvalitet. Nämnden ska enligt SOSFS 2011:9 5 kap. 7 §, på grundval av bland annat dessa analyser och egenkontrollerna, vidta de åtgärder som krävs för att säkra verksamhetens kvalitet. Om kvalitetsarbetet visar att processerna och rutinerna inte är ändamålsenliga för att säkra verksamhetens kvalitet ska nämnden förbättra processerna och rutinerna.

Arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet ska dokumenteras. Enligt Socialstyrelsens handbok omfattar dokumentationskravet vilka förbättrande åtgärder som eventuellt framkomna avvikelser har gett upphov till. Det kan dels vara fråga om dokumentation av planeringen av de olika aktiviteterna, dels fråga om dokumentation av framkomna resultat och hur dessa har hanterats.

Stadsrevisionen har efterfrågat om det finns någon dokumentation av de förbättrande åtgärder som eventuellt har vidtagits (med anledning av de aktiviteter som anges i SOSFS 2011:9 5 kap. 1–6 §§).

Vi finner att det i Familjerättsbyråns årsrapport 2015 finns sådan information. Vi finner att det under år 2016 inte har förts någon dokumentation av framkomna avvikelser i verksamhetens egenkontroller. Det har enligt uppgift inte gjorts några avvikelseanmälningar eller Lex Sarah-rapporter under året.³³

Vidare uppges att klagomål eller synpunkter som rör handläggningen av umgängesstöd, samarbetsamtal eller utredningsförfarandet när det är aktuellt dokumenteras i respektive journal. Det finns ingen dokumenterad sammanställning och analys av sådana klagomål eller synpunkter och inte heller någon rutin för att göra en sådan sammanställning och analys.³⁴

³³ Det finns två anmälningar till Inspektionen för vård och omsorg. En ledde till kritik och en föranledde ingen kritik.

³⁴ I nämndens kvalitetsrapport för verksamhetsområdet (stöd till familjer och individer) anges att förvaltningen "saknar gemensamma rutiner och riktlinjer för

Stadsrevisionen fann under granskningsperioden ingen dokumentation hos Familjerättsbyrån av åtgärder som vidtagits för att säkra verksamhetens kvalitet vad gällde handläggningen av umgängesstöd, samarbetsamtal eller utredningsförfarandet. Vidare saknade Familjerättsbyrån en rutin för att systematiskt dokumentera detta.

Efter vår granskningsperiod har Familjerättsbyrån upprättat sin årsrapport för år 2016. I den framgår dokumentation av förbättrande åtgärder i verksamheten. Verksamhetsområdets (stöd till familjer och individer) kvalitetsrapport från september år 2016 samt Familjerättsbyråns verksamhetsplan 2017 berör även dessa frågor.

Anmälan av delegationsbeslut

Stadsdelsnämnderna i Göteborgs Stad, som har befolkningsansvaret, har delegerat ett antal beslut till personal på Familjerättsbyrån. Beslut som fattas på delegation ska enligt kommunallagen 6 kap. 35 § anmälas till delegerande nämnd.

Stadsrevisionen konstaterar att Familjerättsbyrån och stadsdelsnämnderna under år 2016 har uppmärksammat att beslut i familjerättsliga frågor som fattas på delegation från stadsdelsnämnderna hos Familjerättsbyrån inte anmäls till stadsdelsnämnderna. Enligt stadsrevisionens intervjuer med enhetschef för Familjerättsbyrån, chef för verksamhetsstöd samt en kanslichef i en stadsdel framgår att inga eller endast ett fåtal sådana beslut har anmälts till stadsdelsnämnderna under år 2016. Troligen har denna brist funnits under längre tid än så.

Det pågår enligt uppgift ett arbete för att finna fungerande rutiner för anmälan av sådana delegationsbeslut till stadsdelsnämnderna. Under våren fick enligt uppgift varje stadsdelsnämnd tillgång till beslutsprotokoll för sina ärenden. Då åtgärden bedömdes vara otillräcklig har rutinen ändrats så att information skickas direkt till respektive nämndsekreterare.

Samarbetsamtal

Enligt SOSFS 2012:4 bör den person som ska vara samtalsledare erbjuda barnets föräldrar ett första samtal så snart det är möjligt och alltid inom två veckor från det att föräldrarna har kontaktat nämnden eller nämnden har fått ett uppdrag från domstolen att anordna samarbetsamtal.

synpunktshanteringen inom verksamhetsområdet och för flera av våra enheter är det ett utvecklingsområde. [...] Många synpunkter kan antas blir omhändertagna i samtalen mellan medarbetarna och brukarna. Vi skulle behöva bli bättre på att sortera ut synpunkter för att öka systematiken och dokumentationen av dessa, vilket då skulle kunna ge bättre underlag i vårt förbättringsarbete.”

Det finns ingen skyldighet att dokumentera rådgivning, vilket innebär att nämnden inte har någon skyldighet att dokumentera samarbetsamtal. Socialstyrelsen skriver dock i sin handbok: ”Vissa arbetsanteckningar kan dock vara nödvändiga, till exempel när samtalen påbörjades och avslutades, hur många samtal man haft, vilka som deltagit och om samtalen lett fram till det som avsågs. Dessa anteckningar, som inte förs in i något register kan underlätta utvärdering av samtalen.”

Stadsrevisionen finner att det i verksamheten inte görs någon uppföljning av om ett första samtal sker så snart det är möjligt och alltid inom två veckor. Av våra intervjuer framgår att verksamheten generellt sett har svårt att leva upp till tvåveckorsfristen och att beskedet i nya ärenden är att väntetiden är cirka tio veckor.³⁵

Stadsrevisionen konstaterar att svårigheten att anordna samarbetsamtal så snart som möjligt innebär en risk att familjers konflikter eskalerar och leder till behov av mer ingripande myndighetsåtgärder. Det vill säga att Familjerättsbyrån i ett senare skede riskerar att få mer betungande ärenden, såsom en utredning enligt föräldrabalken 6 kap 19 §. Detta bekräftas av våra intervjupersoner.

Föräldrar som når enighet bör enligt SOSFS 2012:4 erbjudas ytterligare ett samtalstillfälle för uppföljning av att överenskommelsen om vårdnad, boende och umgänge fungerar och är till barnets bästa eller om någon förändring behövs.

Av stadsrevisionens intervjuer framgår att samtliga föräldrar som når enighet inte erbjuds ett uppföljningssamtal. Vi har inte verifierat detta i enskilda ärenden. Vi finner dock ingen dokumenterad uppföljning av om sådant samtal har erbjudits och/eller genomförts.

Umgängesstöd

Nämnden bör, enligt SOSFS 2012:4, med samtycke från den person som planeras att bli utsedd som umgängesstöd begära uppgifter om honom eller henne från belastnings- och misstankeregistret.

Stadsrevisionen finner att Familjerättsbyrån har utdrag från belastnings- och misstankeregistret för samtliga umgängesstödjare som har utsetts under år 2016. Inget utdrag är äldre än två år.

³⁵ Av Familjerättsbyråns årsrapport 2016 framgår att väntetiden var 10–12 veckor under hösten vilket konstateras vara ”otillfredsställande”.

Enligt SOSFS 2012:4 bör uppdraget till umgängesstödjaren formuleras tydligt och detaljerat i ett skriftligt dokument. De allmänna råden anger också vad som bör framgå av det dokumenterade uppdraget.

Av den dokumentation som stadsrevisionen har fått ta del av när vi har efterfrågat dokumenterade uppdrag för umgängesstödjarna framgår inte tre punkter som anges i de allmänna råden: (i) vad syftet med umgängesstödet är, (ii) att den person som är utsedd att vara umgängesstöd ska vara neutral och sätta barnets bästa främst och (iii) hur uppföljningen ska göras av hur uppdraget som umgängesstöd har fungerat.

Stadsrevisionen konstaterar vidare att nämndens utseende av en viss person att medverka vid umgänget (umgängesstödjare) måste komma till uttryck i ett beslut fattat enligt föräldrabalken 6 kap. 15c § tredje stycket.³⁶ Socialstyrelsens handbok anger vad som bör framgå av beslutet. Vi finner att det finns dokumenterade beslut, men att dessa är otydligt utformade.³⁷

Utredningar

Det finns i SOSFS 2012:4 allmänna råd kring både hur utredningsförfarandet bör gå till och hur utredningsrapporten bör utformas (vid utredningar enligt föräldrabalken 6 kap. 19 §).

Stadsrevisionens stickprov om tio utredningar visar inte på några väsentliga brister. De förbättringsområden som vi finner är följande. I några ärenden framgår inte varför utredaren inte har samtalat med ny partner. Som en följd av detta framgår inte heller varför kontroll av ny partner inte har gjorts i socialtjänstens register och misstanke- och belastningsregistret. I några ärenden framgår ingen bedömning från utredarens sida av innebörden och vikten av barnets egen inställning.

Utredaren bör enligt SOSFS 2012:4 erbjuda föräldrarna ett avslutande samtal, enskilt eller tillsammans, för att sammanfatta vad som har kommit fram under utredningen och vilka bedömningar och förslag till

³⁶ Socialtjänstlagen 10 kap. 5 § anger att detta beslut får delegeras. Så har också skett. Stadsdelsnämnderna (som är socialnämnder i Göteborgs Stad) har delegerat beslut enligt föräldrabalken 6 kap. 15c § till handläggare på Familjerättsbyrån.

³⁷ Det anges inte i besluten vilken eller vilka personer som utses till umgängesstödjare, utan den dokumentationen finns på annan plats i verksamheten. Det anges inte heller i besluten viken delegat i verksamheten som fattat besluten. Se vägledningen i Socialstyrelsen (2012) *Vårdnad, boende och umgänge. Handbok – stöd för rättstillämpning och handläggning inom socialtjänstens familjerätt* sidan 260f.

beslut som kommer att lämnas till rätten. Om det inte är olämpligt bör även barnet informeras om vad utredaren har kommit fram till.

Efter avslutad utredning och när rättens dom har vunnit laga kraft bör nämnden, enligt SOSFS 2012:4 erbjuda föräldrarna en tid för ett uppföljningssamtal. I samband med detta bör utredaren även erbjuda barnet ett uppföljningssamtal, om det inte är olämpligt.

Av stadsrevisionens intervjuer framgår att Familjerättsbyrån inte i samtliga utredningar erbjuder avslutande samtal med föräldrar och barn samt uppföljningssamtal. Vi har inte verifierat detta i enskilda ärenden. Vi finner dock ingen dokumenterad uppföljning av om sådana samtal har erbjudits och/eller genomförts.

Personalens kompetensutveckling

Enligt socialtjänstlagen 3 kap. 3 § ska personalen ha lämplig utbildning och erfarenhet. SOSFS 2014:2 anger ett antal områden som personalen bör ha kunskaper om, såsom lagstiftning och praxis inom det familjerättsliga området, kriser och konflikter som kan förekomma i samband med separationer och problemen med våld, hot och missbruk samt psykisk ohälsa i familjen.

Stadsrevisionen konstaterar att personalen vid Familjerättsbyrån får ett antal inledande utbildningar för att få handlägga ärenden och leda samarbetsamtal. Frågan om kompetensutveckling tas upp i medarbetarsamtalen. De handläggare som vi har intervjuat uppger att arbetsledningen inte på något systematiskt och fortlöpande sätt, efter introduktionen, följer upp om personalen anser sig ha tillräckliga kunskaper om de områden som de allmänna råden anger. Enhetschef och gruppchef uppger att en värdering av detta ingår i medarbetarsamtalen och vidare att gruppchef gör en analys av vilka kompetensutvecklingsbehov som finns i personalgruppen efter diskussioner på metodhandledning med mera.

Bedömning

Kommunallagens krav på en tillräcklig intern kontroll innebär, inom det familjerättsliga området, bland annat att nämnden ansvarar för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete. Socialtjänstlagen 3 kap. 3 § anger att kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande ska utvecklas och säkras. Detta arbete ska i sin tur bedrivas enligt Socialstyrelsens föreskrift (SOSFS 2011:9) om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete. Även nämnden själv har i budget 2016 betonat vikten av systematisk verksamhetsutveckling och att utifrån uppdraget ”utveckla och förbättra dokumentationen och systematiken i planering och uppföljning”.

Granskningen visar att nämnden bör stärka det systematiska kvalitetsarbetet i vissa familjerättsliga frågor. Nämnden bör enligt vår mening:

- fastställa och dokumentera processer vad gäller uppdraget att genomföra utredningar enligt föräldrabalken 6 kap. 19 §, samarbetsamtal och att tillhandahålla umgängesstöd
- se till att egenkontrollerna dokumenteras
- överväga om de dokumenterade rutiner som finns för utredningsförfarandet bör kompletteras
- överväga att förtydliga rutiner och dokumentation för det förbättringsarbete som bedrivs för att utveckla verksamhetens kvalitet.

Socialstyrelsens föreskrift anger tvingande krav vad gäller att dokumentera egenkontroller och att identifiera, beskriva och fastställa de processer i verksamheten som behövs för att säkra verksamhetens kvalitet.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet vid Familjerättsbyrån så att det lever upp till kraven i Socialstyrelsens föreskrift.

Granskningen har även funnit att beslut inom det familjerättsliga området, som fattas på delegation från stadsdelsnämnderna, inte har anmälts till stadsdelsnämnderna. Om de uppgifter som stadsrevisionen har fått stämmer, om att detta troligen har pågått under en längre tid, är det olyckligt. Utebliven anmälan av delegationsbeslut påverkar klagotiden vid laglighetsprövning enligt kommunallagen samt stadsdelsnämndernas insyn och kontroll över beslut som fattas i deras namn. Enligt uppgift ser nu social resursnämnd till att stadsdelsnämnderna får de aktuella delegationsbesluten.

Granskningen har visat att nämnden har svårt att tillgodose behovet av samarbetsamtal inom den tidsfrist om två veckor som anges i Socialstyrelsens allmänna råd. Detta innebär en risk att familjers konflikter eskalerar och leder till behov av mer ingripande myndighetsåtgärder längre fram. Stadsrevisionen bedömer att nämnden bör vidta tillräckliga åtgärder för att leva upp till tidsfristen om två veckor.

Granskningen har också visat på brister vad gäller att det finns uppdrag till umgängesstödjarna som innehåller all den information som Socialstyrelsens allmänna råd anger. Stadsrevisionen bedömer därför att nämnden bör se till att uppdragen till umgängesstödjarna omfattar vad de allmänna råden anger att sådana uppdrag bör omfatta.

Det framkommer i granskningen att de dokumenterade besluten om att utse personer att medverka vid umgänget, enligt föräldrabalken 6 kap. 15c § tredje stycket, är otydligt utformade. Nämnden bör därför säkerställa att dessa beslut utformas på ett ändamålsenligt sätt.

Vad gäller samarbetsamtal och utredningar, har granskningen visat att uppföljningssamtal och/eller avslutande samtal, enligt Socialstyrelsens allmänna råd, inte konsekvent erbjuds föräldrar och (om inte olämpligt) barn. Stadsrevisionen bedömer att frånvaro av sådana samtal påverkar verksamhetens förutsättningar för systematisk verksamhetsutveckling negativt och riskerar att skada enskildas förtroende för verksamheten. Stadsrevisionen bedömer därför att nämnden bör se till att uppföljningssamtal och avslutande samtal konsekvent erbjuds föräldrar och (om inte olämpligt) barn.

Avslutningsvis bedömer stadsrevisionen att nämnden bör se till att förtydliga hur uppföljningen sker av om personalen har tillräckliga kunskaper om de områden som de allmänna råden anger.

Rutiner för utbetalning av ekonomiskt bistånd

Stadsdelsnämnderna och social resursnämnd betalar årligen ut stora belopp i ekonomiskt bistånd. Under år 2016 utbetalades i Göteborgs stad cirka 38,9 miljoner kronor i ekonomiskt bistånd. Utbetalning av ekonomiskt bistånd kan ske på olika sätt till exempel via bankkonto, bank- och plusgiro, kontantkort/förladdade kort³⁸ och SUS-utbetalning³⁹.

Stadsrevisionen granskade åren 2013 och 2015 den interna kontrollen i utbetalningsrutiner för ekonomiskt bistånd. Granskningen år 2015 avsåg endast utbetalning via kontantkort. Dessa granskningar identifierade ett antal brister och stadsrevisionen lämnade följande rekommendationer till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att upprätta skriftliga beskrivningar av rutiner och kontroller som omfattar hela utbetalningsprocessen för ekonomiskt bistånd.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att underlag till ansökan finns och hanteras i enlighet med stadens dokumenthanteringsplan.

³⁸ Maestrokort från Swedbank som används vid utbetalningar till personer som inte har något bankkonto eller inte har ett fullständigt personnummer

³⁹ SUS är en utbetalningstjänst via Swedbanks kontoregister som innebär att man får utbetalning från företag, myndigheter och kommuner, insatta direkt på sitt bankkonto, oavsett vilken bank man har.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att resultatet av kontroller som genomförs i utbetalningsprocessen ska dokumenteras och sammanställas så att de kan användas i nämndernas systematiska kvalitetsarbete.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att förstärka den interna kontrollen genom att kompensera för avsaknad av visst systemstöd i verksamhetssystemet Treserva.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att upprätta dokumenterade rutiner för uppföljning och kontroll av utbetalning av ekonomiskt bistånd via kontantkort.

Stadsrevisionen har under år 2016, med hjälp av konsult, granskat rutiner för utbetalning av ekonomiskt bistånd. I årets granskning har intervjuer och stickprovsgranskning genomförts på etableringsenheten. Granskningens syfte var att bedöma om den interna kontrollen vid utbetalningar av ekonomiskt bistånd är tillräcklig. Syftet var också att följa upp och bedöma om nämnden hade omhändertagit rekommendationerna från år 2013 och 2015 på ett tillfredsställande sätt.

Revisionskriterier i granskningen är framför allt kommunallagen 6 kap. 7, 33, 37 §§, socialtjänstlagen, dokumenthanteringsplan för Göteborgs stadsdelsnämnder samt riktlinjer för intern kontroll inom Göteborgs Stad. Granskningen har genomförts genom dokumentstudier, intervjuer med enhetschef och förste socialsekreterare samt stickprov på utbetalningar.

lakttagelser

Rutiner

Rutinen i samband med utbetalning av ekonomiskt bistånd är att förste socialsekreterare, eller enhetschef, attesterar alla utbetalningar. I samband med attest gör antingen enhetschef eller förste socialsekreterare stickprov av utbetalningar av ekonomiskt bistånd. Antal ärenden som kontrolleras varierar. Kontrollen dokumenteras inte.

Ansökan

Social resursnämnd använder sig av Göteborgs Stads gemensamma ansökningsblankett för skriftlig ansökan av ekonomiskt bistånd. Utöver ansökningsblankett finns skriftliga rutiner som avser arbetsordning vid inkommen ansökan samt checklista för den sökande. Arbetsordningen innehåller en lista över de handlingar som ska krävas in av den sökande för att styrka inkomster och utgifter samt krav på att handläggaren ska kontrollera att ansökan är komplett.

Vi har i granskningen genomfört stickprov för att verifiera att ansökningar finns, är ankomststämplade samt underskrivna. Efter genomförd stickprovskontroll kan vi konstatera att för 17 av 20 ärenden finns en ankomststämplad och underskriven ansökan.

Beslutsunderlag

Enligt nämndens rutiner ska sökande lämna kopior på underlag som styrker de uppgifter som lämnats i samband med ansökan. Det kan exempelvis vara hyresavier, kontoutdrag eller andra fakturor. Utöver verifikationer på inkomster och utgifter består beslutsunderlaget av en utredning och en normberäkning.⁴⁰

Syftet med utredningen är att säkerställa att skäl finns för att den sökande ska beviljas ekonomiskt bistånd. Enligt de intervjuade ska vid en första ansökan en grundutredning genomföras. Därefter beror det på omständigheterna i ärendet hur ofta och i vilken omfattning en ny utredning ska genomföras, men uppdatering ska dock ske minst en gång per år.

Vi har i granskningen genomfört stickprov för att verifiera om beslutsunderlag som styrker den sökandes inkomster och utgifter, normberäkning samt utredning finns dokumenterade. Stickproven visade att normberäkning finns i 17 av 20 ärenden. För två av de tre ärenden som saknar normberäkning finns dock alla de handlingar som krävs för att verifiera de faktiska inkomsterna och utgifterna.

För de 17 ärenden som har en normberäkning saknas underlag för att verifiera ansökta utgifter helt eller delvis för 15 ärenden. De utgifter där underlag saknas är hyra, försäkring och busskort. I åtta av de 15 ärenden är det enbart underlag som styrker kostnad för busskort som saknas. Hyreskostnad är ett exempel på en kostnad som inte förändras från månad till månad, varför det inte alltid begärs in löpnade. Vi har i granskningen verifierat detta genom att hyresavi har begärts in från tidigare ansökan och att det beloppet stämmer med ansökt och utbetalt belopp i stickprovet.

I alla granskade ärenden finns utredning. I fyra av ärendena är dock utredningen äldre än ett år och i ytterligare fem ärenden framgår inte datum på utredningen.

Delegation och behörigheter

Nämnden har delegerat beslut om ekonomiskt bistånd till

⁴⁰ Försörjningsstöd definieras i 4 kap 3 § SoL. Det består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd till skäligen kostnader. I riksnormen, som bestäms nationellt varje år, ingår kostnader som är lika för alla till exempel mat, kläder, hygien. Utanför riksnormen ligger till exempel kostnader för boende, el, arbetsresor. I samband med en ansökan om ekonomiskt bistånd görs en beräkning för att se om den sökande ligger över eller under nivån för försörjningsstöd.

förvaltningsdirektör som i sin tur har vidaredelegerat det till enhetschef eller socialsekreterare. Ytterligare vidaredelegationen till tjänsteman sker efter individuell bedömning av enhetschef. Praxis är att handläggaren ska ha jobbat i minst tre månader med försörjningsstöd inom Göteborgs Stad innan delegation ges. Delegationen ges skriftligt och gäller tills vidare alternativt med slutdatum angivet på den skriftliga blanketten.

Vi har i granskningen noterat att det i Treserva är möjligt för en handläggare att fatta beslut trots att delegationsrätt saknas. Det är även möjligt att fatta beslut i en annan persons namn. Om delegation saknas finns internt på enheten en rutin som innebär att samråd med en mentor ska ske i alla sådana ärenden. Rutin saknas för att till exempel genom stickprov kontrollera att denna rutin efterlevs.

Vi har i granskningen genomfört stickprov för att verifiera om delegerad beslutanderätt finns samt om beslutet tagits av behörig handläggare. Efter genomförd stickprovskontroll kan vi konstatera att i samtliga 20 granskade ärenden finns aktuell delegation av beslutanderätt.

För att en handläggare ska få behörighet i verksamhetssystemet Treserva anmäler enhetschef till en särskild administratör när handläggaren börjar sin anställning vilka behörigheter handläggaren ska ha tillgång till. Samma process gäller när personal slutar eller byter stadsdel. Ingen uppföljning eller genomgång görs i dagsläget av huruvida det finns personer med fel behörighet eller ej.

Kontroll och uppföljning

Rutinen är att förste socialsekreterare eller enhetschef attesterar alla utbetalningar. I samband med attest görs stickprov på vissa utbetalningar. Antal ärenden som kontrolleras varierar. Vid stickprovskontrollen kontrolleras att beslut, underlag och att utredning finns och stämmer. Kontrollen dokumenteras inte.

För utbetalningar som avser kontantkort genomförs stickprovskontroller av varierande antal ärenden per dag. Kontrollen består i att kontrollera att belopp i Swedbankportalen stämmer överens med beslutat belopp i Treserva. Noteras en avvikelse vid kontrollen finns möjligheten att stoppa den specifika utbetalningen.

Vi kan konstatera att för utbetalningar avseende kontantkort saknas systemstöd för att utbetalat belopp inte kan överstiga beslutat belopp. För övriga utbetalningar finns det en spärr i systemet som gör att utbetalat belopp inte kan överstiga beslutat belopp.

Vi har i granskningen genomfört stickprov för att verifiera om beslutat belopp överensstämmer med utbetalat belopp. Efter genomförd stickprovskontroll kan vi konstatera att utbetalade belopp stämmer i samtliga 20 granskade ärenden.

Av intervjuerna framgår att de kontrollmoment som genomförs inte dokumenteras. Genomfört uppföljningsarbete används därmed inte på ett systematiskt sätt som underlag till det löpande kvalitetsarbetet för att ytterligare stärka rutinerna avseende utbetalningar av ekonomiskt bistånd.

Brister i verksamhetssystemet utan kompensande rutiner

Vi kan efter genomförd granskning konstatera att handläggare inte kan ändra betalningsmottagare utan det hanteras av särskilda administratörer. I de fall en betalningsmottagare/leverantör redan finns inlagd i systemet har det lyfts fram i intervjuerna att det skulle vara möjligt att inkludera en faktura som ska betalas till betalningsmottagare/leverantör som redan finns registrerad i systemet, exempelvis hyresvärd eller elbolag, detta även om fakturan inte är ställd till den sökande utan till en annan person.

Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att nämndens interna styrning och kontroll vid utbetalning av ekonomiskt bistånd bör stärkas.

Stadsrevisionen bedömer att nämnden till viss del har ändamålsenliga rutiner för utbetalning av ekonomiskt bistånd. Nämnden har mallar och rutiner som avser huvuddelen av ansökningsprocessen. Vi bedömer dock att utbetalningar av ekonomiskt bistånd endast sker till viss del i enlighet med gällande rutiner. Vi gör den bedömningen mot bakgrund av utfallet av stickprovsgranskningen. Vi har bland annat noterat följande brister:

- Dokumenterad ansökan saknas i några ärenden.
- Samtliga granskade ärenden har en utredning men i några ärenden är utredningen mer än ett år gammal. I ytterligare några ärenden framgår inte datum på utredningen.
- För några ärenden saknas normberäkning.
- För ett antal ärenden saknas helt eller delvis underlag för att verifiera utgifterna i ansökan.

Stadsrevisionen bedömer att det till viss del finns tillfredsställande uppföljning och kontrollaktiviteter av utbetalningar avseende ekonomiskt bistånd. För att stärka den interna kontrollen behöver nämnden se till att den uppföljning och de kontroller som genomförs är strukturerade och systematiska. Kontrollerna och uppföljningen ska också dokumenteras och sammanställas så att de kan utgöra underlag i nämndens systematiska kvalitetsarbete.

Nämnden bör vara uppmärksam på att felaktiga fakturor med redan godkänd betalningsmottagare skulle kunna inkluderas i ett ärende och betalas fastän fakturan ej är adresserad till klienten. Nämnden bör vidare säkerställa att behörigheter i verksamhetssystemet Treserva är aktuella.

Med anledning av de brister som framkommit i årets granskning lämnar stadsrevisionen följande rekommendationer. Övriga, tidigare lämnade rekommendationer, kvarstår ej.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att tillräckliga underlag finns för beslut om ekonomiskt bistånd och att dessa är aktuella.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att upprätta dokumenterade rutiner för systematiska kontroller och uppföljning av utbetalning av ekonomiskt bistånd.

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att se till att resultatet av kontroller som genomförs i utbetalningsprocessen dokumenteras och sammanställas så att de kan användas i nämndernas systematiska kvalitetsarbete.

Uppföljning av kontanthantering

Stadsrevisionen granskade år 2015 kontanthantering inom social resursnämnd. Granskningen resulterade i att vi riktade följande rekommendation till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att regelbundet följa upp att rutinen för kontanthantering följs.

lakttagelser

Nämnden har utvecklat en rutin för uppföljning av att rutinen för kontanthantering efterlevs. "Kontanthantering – intern kontroll". Rutinen omfattar både löpande kontroller samt årlig uppföljning genom stickprovskontroll. Kontrollrutinen gäller från oktober 2016. Stadsrevisionen konstaterar att vid tidpunkten för genomförd granskning, det vill säga mitten av december 2016, så var rutinen ännu inte implementerad och några kontroller av efterlevnaden av rutinerna hade inte genomförts.

Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att nämnden har vidtagit åtgärder genom att införa en rutin för att regelbundet följa upp att rutinen för kontanthantering följs. Vi har dock inte kunnat verifiera att några uppföljningar faktiskt har genomförts. Rekommendationen kvarstår därmed.

Uppföljning av systematiskt brandskyddsarbete

Stadsrevisionen granskade år 2014 det systematiska brandskyddsarbetet inom social resursnämnd. År 2015 genomförde stadsrevisionen en uppföljning av de rekommendationer som riktats till nämnden. Uppföljningen resulterade i att en rekommendation till nämnden kvarstod:

Stadsrevisionen rekommenderar social resursnämnd att fortsatt säkerställa att den centrala databasen innehåller all dokumentation av det systematiska brandskyddsarbetet.

lakttagelser

Nämnden har rekryterat kompetens som bland annat har som uppdrag att säkerställa att det systematiska brandskyddsarbetet och de anställdas brandskyddskunskaper följs upp årligen. Denna utvecklingsledare har tillsammans med verksamhetscheferna tillsett att informationen i databasen numera är komplett. Resultatet kommer att redovisas i en rapport till nämnden i februari 2017.

Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att rekommendationen är omhändertagen.

Granskning av räkenskaper och bokslut

Nämnden ansvarar för att räkenskaperna är rättvisande och upprättade i enlighet med gällande lagstiftning.

Revisorernas uppdrag är att pröva om nämndens räkenskaper är rättvisande och upprättade i enlighet med gällande lagstiftning.

Att räkenskaperna är rättvisande innebär att

- den externa redovisningen ger en rättvisande bild av resultat och ställning.
- årsredovisning och delårsrapport är upprättade i enlighet med lagstiftning och god redovisningssed.

Granskningen omfattar följande delar:

- översiktlig granskning av delårsrapport per augusti 2016
- intern kontroll i redovisningsrutiner
- uppföljning av granskning av nämndens hantering av leasingtillgångar i WebLisa
- årsbokslut.

Nedan redovisas resultatet av granskningen.

Översiktlig granskning av delårsrapport

En översiktlig granskning har genomförts av delårsrapporten per augusti 2016.

Inga väsentliga avvikelser har noterats.

Granskning av intern kontroll i redovisningsrutiner

Granskningen av nämndens interna kontroll i redovisningsrutiner omfattar följande delar:

- löneprocess
- intäktsprocess
- inköpsprocess
- bokslutsprocess.

Iakttagelser

Resultatet av granskningen redovisas i den lägesrapport som översändes till förvaltningen i januari 2017. Lägesrapporten innehåller revisorernas iakttagelser och bedömning tillsammans med förvaltningens kommentarer.

Revisorernas bedömning innehåller förslag på förbättringsåtgärder som syftar till att stärka den interna kontrollen inom granskade rutiner. Det är därför viktigt att förvaltningen ser till att revisorernas förslag till förbättringsåtgärder genomförs i verksamheten.

Bedömning

Stadsrevisionens bedömning är att den interna kontrollen inom de granskade processerna i allt väsentligt är tillfredsställande.

Uppföljning av granskning av nämndens hantering av leasingtillgångar i WebLisa

Stadsrevisionen granskade år 2014 nämndens hantering av leasingtillgångar i anläggningsregistret WebLisa. I granskningen konstaterades brister i rutinerna för uppdatering av anläggningsregistret. Granskningen resulterade i att vi riktade följande rekommendation till nämnden:

Stadsrevisionen rekommenderar nämnden att säkerställa att de uppgifter som finns i KLAB:s leasingssystem WebLisa är korrekta.

Göteborgs Stads Leasing AB (GSL), tidigare Kommunleasing i Göteborg AB (KLAB), ansvarar för stadens behov av leasing av lös egendom. Varje nämnd ansvarar för sina egna tillgångar men tillgångarna och anläggningsregistret redovisas i GSL:s balansräkning. Enligt bokföringslagen ska konton över tillgångar specificeras i en sidoordnad bokföring i den utsträckning som behövs för att uppnå en tillfredsställande kontroll och överblick. Det är därför viktigt att säkerställa att stadens leasingtillgångar som återfinns i GSL:s anläggningsregister redovisas på ett enligt bokföringslagen tillfredsställande sätt.

Om nämnderna saknar rutiner för att rapportera och kommunicera förändringar av leasingtillgångar till GSL finns risk för att bolaget och stadens sammanställda redovisning av anläggningstillgångar inte blir korrekt. Vid avsaknad av ändamålsenliga rutiner och tillräcklig intern kontroll finns även risk för förtroendeskada.

GSL har under året förtydligat och kompletterat sitt dokument, ”Riktlinjer för hantering av leasingtillgångar”. Dokumentet innehåller bland annat en beskrivning av GSL:s respektive nämndens övergripande

ansvar, rutiner för inventering av leasingtillgångar, rutiner för utrangering och information om vilka tillgångar som ska märkas.

Enligt riktlinjerna ska ett leasingobjekt märkas om det är en stöldbegärlig vara, om tillgången har ett bestående värde och om det enskilda leasingobjektet är värt mer än ett halvt prisbasbelopp. I riktlinjerna finns också rutiner för inventering av leasingtillgångar. Rutinerna innebär i huvudsak att GSL regelbundet skickar ut listor till sina kunder, som ska inventera utifrån dessa och återkomma med underlag till bolaget. Av rutinerna framgår inte om GSL kräver att kunden gör en totalinventering utifrån listan eller om det är tillräckligt med stickprov. Det saknas också beskrivning av vad olika behörigheter i WebLisa innebär och vad dessa attestanter har för ansvar.

Styrelsen i GSL har inte fattat något formellt beslut om riktlinjerna, det är också osäkert vilken styrande status riktlinjerna har.

lakttagelser

Vår granskning visar att nämnden har tagit del av GSL:s riktlinjer för hantering av leasingtillgångar och att nämnden i huvudsak arbetar i enlighet med gällande riktlinjer.

Det finns ingen rutin för märkning av leasingtillgångar. Verksamheten märker leasade datorer och skrivare på ett tillfredställande sätt men övriga leasade tillgångar märks inte. Förvaltningen uppger att de i GSL:s riktlinjer saknar tydliga instruktioner för hur märkningen ska ske.

GSL skickade innan sommaren ut en inventeringslista till förvaltningen. Enligt de nya riktlinjerna från GSL kommer framöver en inventeringslista skickas till alla stadens leasingtagare två gånger per år.

Leasingsamordnaren kontrollerar att det finns leasingavtal för de i WebLisa upptagna leasingtillgångarna men förvaltningen genomför inte någon fysisk inventering av tillgångarna.

Bedömning

Granskningen visar att nämnden har stärkt sina rutiner vilket bidrar till att säkerställa korrekta uppgifter i GSL:s leasingsystem WebLisa. Vi vill dock poängtera att det fortfarande finns brister som nämnden bör åtgärda.

Nämnden saknar en rutin för märkning av leasingtillgångar och det genomförs ingen fullständig inventering av de leasingtillgångar som finns i WebLisa. Det finns därmed en risk att tillgångar är felaktigt upptagna i WebLisa. Riktlinjen från GSL tydliggör dock inte i vilken omfattning inventeringen ska ske eller hur märkningen ska gå till.

Det finns idag inget formellt fattat beslut om de riktlinjer som GSL tagit fram. Detta medför att det finns en osäkerhet kring vilken styrande status riktlinjerna har för stadens nämnder.

Vår samlade bedömning är att nämnden vidtagit åtgärder utifrån den rekommendation som lämnades 2014. Rekommendationen kvarstår ej.

Granskning av årsbokslut

Granskningen av nämndens bokslut för verksamhetsåret 2016 omfattar upprättade resultaträkningar och balansräkningar. I tabellen nedan redovisas delar av nämndens resultat- och balansräkningar.

Tabell 2: Tabell över delar av nämndens resultat- och balansräkningar

	2016 (tkr)	2015 (tkr)
Rörelsens intäkter	1 345 504	808 593
Balansomslutning	184 915	164 505
Bokslutspost*	866	- 5 931
Årets resultat	6 321	4 134
Utgående eget kapital	41 321	34 134

*Kommentar: justering eget kapital

lakttagelser

Periodiserade intäkter och kostnader har i bokslutet redovisats på skuldkontot 2993. I beloppet på 18 miljoner kronor ingår både intäkter och kostnader hänförliga till 2016, såsom förutbetalda föreningsbidrag, övriga förutbetalda kostnader och övriga förutbetalda verksamhetsintäkter. Förvaltningen nettoredovisar både interimsskulder och interimsfordringar på samma konto, vilket medför att årets bokslut innehåller ett klassificeringsfel. Fordringar och skulder ska enligt god redovisningssed bruttoredovisas.

Bedömning

Stadsrevisionen bedömer att resultaträkning och balansräkning har upprättats i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed samt att nämnden har följt Göteborgs Stads bokslutsanvisningar⁴¹.

⁴¹ Källa: Göteborgs Stads Ekonomihandbok

Stadsrevisionens uppdrag och rapportering

Den kommunala revisionen är ett lokalt demokratiskt kontrollinstrument med uppdrag att granska den verksamhet som bedrivs i kommunen.

Revisorerna är förtroendevalda och utses av fullmäktige. I Göteborg är de totalt 22 stycken. Revisorerna är oberoende och granskar på fullmäktiges uppdrag och därigenom indirekt också för medborgarna.

Revisorerna prövar årligen om ledamöter i kommunstyrelsen och nämnderna fullgör sitt uppdrag. Revisorerna uttalar sig årligen om nämndledamöters ansvar i en revisionsberättelse som lämnas till fullmäktige. Utöver revisionsberättelsen upprättar revisorerna även revisionsredogörelse, en för varje nämnd. I revisionsredogörelsen sammanfattas all granskning som revisorerna har genomfört i nämnden under året.

I revisorernas uppdrag ingår också att granska räkenskaperna. Såväl granskningen av årsredovisningen som granskningen av delårsrapport per augusti dokumenteras i särskilda redogörelser.

Bland de valda revisorerna utser fullmäktige även lekmannarevisorer. Dessa har ett självständigt uppdrag att granska de bolag som helt eller delvis ägs av kommunen. I Göteborg utses i regel två lekmannarevisorer för varje bolag. Lekmannarevisorerna uttalar sig årligen om sin granskning i en granskningsredogörelse för varje bolag.

Revisorerna genomför också särskilda granskningar som i regel rör flera nämnder och bolag. Dessa redovisas i revisionsrapporter till fullmäktige löpande under året.

Revisorerna tar även varje år fram en årsredogörelse som sammanfattar all den granskning som gjorts i kommunen under det aktuella året.

Revisorernas rapporter hittar du på www.goteborg.se/stadsrevisionen.

Språkbruk och revisionstermer

När revisorerna har genomfört en granskning lämnar de ofta rekommendationer till de granskade nämnderna och bolagen. Ibland lämnar de även revisionskritik.

Rekommendationer lämnas då revisorerna ser brister i verksamheten. Rekommendationerna syftar till att utveckla och förbättra verksamheten.

Revisionskritik lämnas då revisorerna ser brister i verksamheten som är av mer allvarlig karaktär. Revisionskritik graderas genom begreppen erinran eller anmärkning. Anmärkning är allvarligast. När det gäller nämnderna kan en anmärkning lämnas med eller utan tillstyrkan om ansvarsfrihet.

Under kommande år följer revisorerna upp vilka åtgärder nämnden eller bolaget har gjort för att följa revisorernas rekommendationer.

Stadsrevisionen

Postadress: Box 2141, 403 13 Göteborg

Besöksadress: Stora Badhusgatan 6, Göteborg

Kontaktcenter: 031-365 00 00, kansli: 031-368 07 00

stadsrevisionen@stadsrevisionen.goteborg.se

**Göteborgs
Stad**

Revisionsberättelse för år 2016

avseende social resursnämnd

Vi, av fullmäktige i Göteborgs Stad utsedda revisorer, har granskat nämndens verksamhet år 2016.

Nämnden ansvarar för att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, att räkenskaper och redovisning är rättvisande och att den interna kontrollen är tillräcklig.

Vårt ansvar är att uttala oss om räkenskaper, verksamhet och intern kontroll på grundval av vår revision.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och kommunens revisionsreglemente. En sammanfattning av utförd granskning finns upprättad i en revisionsredogörelse som överlämnats till nämnden. Vi anser att granskningen ger oss rimlig grund för våra uttalanden nedan.

Granskningen av social resursnämnd visar på allvarliga brister inom flera områden. Vi bedömer därför att nämnden sammantaget inte utövat tillräcklig intern styrning och kontroll över dessa delar av verksamheten.

Mot bakgrund av de brister vi funnit riktar vi kritik mot nämnden i form av en anmärkning.

I övrigt bedömer vi att nämnden har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt och att den interna kontrollen har varit tillräcklig i övriga delar.

Vi bedömer även att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande och har upprättats i enlighet med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed samt att nämnden följt Göteborgs Stads bokslutsanvisningar.

Vi föreslår därför att kommunfullmäktige beslutar att nämnden beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2016.

Göteborg den 7 mars 2017

Lars Bergsten

Hans Aronsson

Carina Henriksson Johansson

Claes-Göran Lans

Annika Johansson

Sven Jellbo

Lars-Ola Dahlqvist

Ann-Britt Svensson

Vivi-Ann Nilsson

Annika Hofmann

Stefan Dahlén

Lars-Gunnar Landin

Gun Cederborg

Jan Lindblom

Peggy Svensson

Torbjörn Rigemar

Ulf Rothmyr

Mai-Britt Wilhelmson

Gerhard Annvik

Tove Adlerberth

Sven R. Andersson